Zaqatalanın Şuşa şəhidləri

Birinci Qarabağ müharibəsində torpaqlarımızın erməni təcavüzündən müdafiə olunmasında rayonumuzun vətənpərvər oğulları mərdliklə vuruşmuşlar. O dövrdə vahid ordu formalaşmadığından torpaqlarımızın müdafiəsini ayrı-ayrı silahlı birləşmələr aparırdılar. Ölkədəki böhranlı vəziyyət Qarabağda gedən döyüşlərə də mənfi təsir göstərirdi. Döyüşənlərin əlində əməlli- başlı silah-sursat yox idi, bu səbəbdən düşməndən geri alınan yerlər bir qədər sonra yenidən işğala məruz qalırdı.

Əhməd Abdulov   Akif Rəsulov   Afər Mütəllidov

Vətən sevdalı döyüşçülərimiz o vaxt üçün bəlkə də mümkün olmayanı etməyə qadir idilər. Hərb meydanında ən güclü silahları qeyrətləri idi. Lakin dünyanın silahlandırdığı erməni faşistlərinin gündən-günə artan işğalçılıq niyyətlərinin qarşısının alınmasında bəzən bu da yetərli olmurdu. Hər halda onlar Vətən qarşısında canlarından keçməyə hazır idilər və çoxları bu amal uğrunda sonadək vuruşaraq şəhid oldular. Yəqin ki, onlar Vətən uğrunda canlarından keçərkən niskilli idilər: torpaqlarımız işğal olunurdu, yurd yerlərimiz oda qalanır, soydaşlarımız isti ocaqlarından pəjmürdə halda didərgin düşürdülər.

1992-ci ilin may ayının başlanğıcında çox ağır xəbər bizləri tamamilə sarsıtdı. Məkrli düşmən atəşkəs barədə İranda danışıqlar aparmaq adıyla o vaxtkı ölkə rəhbərliyini aldatdı, yaranmış fürsəti əldən verməyərək Qarabağımızın tacı sayılan Şuşanı işğal etdi. Mən bu xəbəri eşidəndə əsla inanmaq istəmədim. Çünki Şuşanı işğal etmək elə də asan bir məsələ deyildi. Şəhərin yerləşdiyi məkan özü-özlüyündə bir istehkam idi. Lakin xain əllər, satqın planlar, bacarıqsız hərbi idarəetmə düşmənin niyyətinin baş tutmasına zəmin yaratmışdı. Şuşanın müdafiəsində Ramiz Qənbərovun özünü müdafiə batalyonu ən döyüşkən qüvvə sayılırdı. Azərbaycanımızın hər yerindən toplaşan qorxmaz və cəsur könüllülər bu batalyonun adını şöhrətləndirmişdilər. Onların arasında zaqatalalılar da var idi. Özünümüdafiə batalyonunda onlar sayılıb-seçilən döyüşçülər hesab olunurdular. Vətən darda qalanda bu igidlər sakit və düzənli həyatlarını buraxaraq döyüşlərə qatıldılar.

Şuşa uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olan həmyerlilərimizin hamısı- Aşağı Taladan Aslan Babasiyev, Bayram Səfərov, Zaqatala şəhərindən Afər Mütəllimov, Abdulla Eminov, Muğanlıdan Akif Rəsulov və Əhməd Abdulov sovet ordusunda xidmət etmişdilər. Afər Mütəllimov 1987-1989-cu illərdə Əfqanıstanda, Akif Rəsulov isə Stavropolda hərbi dəniz qüvvələrində miçman kimi xidmət keçmişdilər. 1992-ci ilin mart-aprel aylarında torpaqlarımızın müdafiəsinə könüllü yollanan bu igidlər birbaşa Şuşaya yollanırlar. Bu da səbəbsiz deyildi. İşğalçılar bütün qüvvələrini məhz Şuşa istiqamətinə cəmləşdirmişdilər. 1992-ci ilin may ayının 5-də Aşağı Tala kəndinə ailəsinə baş çəkməyə gələn Aslan Babasiyev sanki sonuncu dəfə doğmalarıyla halallaşmağa gəlmişdi. Görünür, taleyi beləymiş.

Şuşa uğrunda döyüşlər bir müddət idi ki, davam edirdi. Şuşa ətrafındakı kəndlərin müdafiəsi aylarla davam edirdi. Mayın 8-də düşmən Şuşa şəhərinə bir neçə istiqamətdə hücuma keçmişdi. Ən ağır döyüşlər “zapravka” deyilən yerdə gedirdi. Zaqataladan olan könüllülər burada müdafiə mövqeyi tutmuşdular. İşğalçıların bu istiqamətdən şəhərə girmək üçün etdiyi cəhdlər boşa çıxdı. Lakin zaman keçdikcə şəhərin müdafiəçilərinin sıraları azalır, köməyə gələcək qüvvələrdən isə xəbər-ətər yox idi. Aslan Babasiyevlə Abdulla Eminov yan-yana, bir səngərdə şücaətlə vuruşur, irəliləməyə cəhd edən düşmən əsgərlərini məhv edirdilər. Lakin qüvvələr nisbəti qeyri-bərabər olduğundan vəziyyət getdikcə ağırlaşırdı.

Qəhrəman döyüşçülərimiz son damla qanlarınadək şəhəri müdafiə etdilər. Durduqları mövqelərdə igidliklə şəhid oldular. Döyüş yoldaşları axşamüstü Aslanın, Bayramın cəsədlərini taparaq dəfn edirlər. Lakin digər həmyerlilərimiz Afər Mütəllimovun, Abdulla Eminovun, Akif Rəsulovun, Əhməd Abdulovun dəfn olunduqları yer naməlum olaraq qalır.

Şuşa şəhidlərinin qəhrəmanlığı uzun illər boyu insanların qəlbində yaşadı. Ailələri hər il may ayının 8-də məzarları və cəsədləri düşmən işğalında qalan övladlarının ağrı-acısını böyük kədərlə yaşadılar. Dövlətimiz və ictimaiyyət də bu ailələri diqqətdən kənarda qoymur. Vaxtilə oxuduqları orta məktəblərə, getdikləri uşaq baxçalarına, mədəniyyət ocaqlarına onların adları verilərək əbədiləşdirildi. Onların qəhrəmanlığı böyüyən gənc nəsillərə nümunə kimi təbliğ edilir.

Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması üçün vətənpərvər gənc nəsil yetişirdi. Bu gənc nəsil məhz Birinci Qarabağ müharibəsindəki qəhrəmanların qisasını almaq üçün ciddi-cəhdlə sonuncu və həlledici savaşa hazırlaşırdı. Azərbaycan ordusunda xidmət keçən hərbçilərimizin peşəkarlığı və

Bayram Səfərov   Abdulla Eminov   Aslan Babasiyev

vətənpərvrliyi elə bir səviyyəyə çatdı ki, artıq müqəddəs savaşa hər an başlamaq olardı. 2020-ci iliin sentyabrın 27-də Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qəhrəman Azərbaycan ordusu 44 gün ərzində otuz ilə yaxın bir dövrdə torpaqlarımızda möhkəm istehkamlar və müdafiə səddləri quran, əlverişli mövqelərdə yerləşən düşmən qüvvələrini darmadağın edərək Qarabağı işğaldan azad etdi.

Şuşa şəhərinin işğaldan azad olunması unikal bir hərbi əməliyyat kimi dünya hərb tarixinə daxil olmuşdur. Şuşanın işğaldan azad olunması Azərbaycan əsgər və zabitinin inanılmaz qəhrəmanlığını və şücaətini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Yenə də ayın 8-i idi. 2020-ci ilin noyabrın 8-i. Bu dəfə tarixi Zəfər qazanılmışdı. Ali Baş Komandan İlham Əliyev Şəhidlər Xiyabanından xalqımıza verdiyi qələbə xəbərində bildirdi: “Əziz Şuşa sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!” O anda keçirdiyimiz hissləri sözlə ifadə etməkdə acizik. Şuşanın azad olunmasıyla İkinci Qarabağ müharibəsində işğalçı Ermənistan tam məğlubiyyətə uğradı, təslim olmaq aktını imzaladı.

Artıq Şuşada, cümlə Qarabağda həyat yenidən öz axarına qayıdır. Şuşa bizim mənəvi gücümüzü, Vətən sevdamızı artırır, qalib ölkənin vətəndaşları kimi işğaldan azad olunmuş torpaqlarımıza səfərlər edir, otuz illik həsrətimizə son qoyuruq. Əminik ki, günlərin birində Zaqataladan Şuşa uğrunda döyüşlərdə şəhid olan 6 qəhrəmanın ailələri də bu şəhərə səfər edərək `onların əziz xatirəsini yad edirlər, ruhlarına dualar oxuyurlar. Məzarlar həlalik müəyyən olunmasa da ürəklərinin dərinliyində bir təskinlik tapırlar ki, onların oğullarının qanları yerdə qalmadı, arzuları həyata keçdi, Şuşa azadlığına qovuşdu. Şuşa uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olanların ruhları uzun müddətdən sonra şaddır. Şəhəri qanları və canları bahasına müdafiə edənlərin, mənfur düşməndən azad edənlərin tarixi xidmətləri əsla unudulmayacaq. Onların qəhrəmanlığı hər zaman xatırlanacaqdır. Şuşada təbii ki, onların xatirəsi əbədiləşdiriləcək. Şuşa uğrunda döyüşlərdə qəhrəmancasına şəhid olan, yaralanaraq qazi olan zaqatalalıların adları gələcək nəsillər üçün bir örnək kimi həmişə yaşayacaqdır.

İbrahim BƏXTİYAROĞLU,
“Zaqatala” qəzetinin baş redaktoru

Xalq qəzeti .- 2024.- 5 dekabr (№ 268).- S.12.